

KAYNAŞTIRMA SINIFLARINDA ÇOKLU ZEKA VE FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİM UYGULAMALARININ KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Arş. Gör. Tuğba Pürsün
Necmettin Erbakan Üniversitesi
tugbapursun@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Erkan Efilti
Necmettin Erbakan Üniversitesi
efilti71@mynet.com

Özet

Çoklu Zeka (ÇZ) ve farklılaştırılmış öğretim uygulamaları, öğrencilerin farklı öğrenme deneyimleri, ihtiyaçları, ilgileri ve hazır bulunuşlukları olduğunu savunur. Kaynaştırma sınıflarında, kaynaştırma öğrencisinin kendini sınıfa ait ve değerli hissetmesinin sağlanması için öğrencinin gereksinimlerini karşılamaya yönelik programlara, etkili öğretim yöntemlerine ve tekniklerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarına yer verilmesi öğrencinin öğrenme deneyimlerinde başarılı olabilmesi için önemlidir. Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanımına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesidir. Araştırma 27 öğretmen ile görüşme yapılarak sürdürülmüştür. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanılmasının gerekli olduğunu düşündükleri; ancak bu uygulamalara ilişkin bilgi sınırlılıkları olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çoklu zeka, farklılaştırılmış öğretim, kaynaştırma sınıfı, öğretmen.

EVALUATING TEACHERS' VIEWS ABOUT MULTIPLE INTELLIGENCES AND DIFFERENTIATED INSTRUCTION PRACTICES IN INCLUSIVE CLASSES

Abstract

Multiple Intelligences (MI) and differentiated instruction practices advocate that students have different learning experiences, needs, interests and readiness. In inclusive classes, there are needs of inclusive students for effective methods and techniques in terms of satisfying their needs about sense of belongingness and worthiness. Therefore, it is important for teachers to use MI and differentiated instruction practices in their inclusive classes so that students can be successful in their learning experience. The purpose of this study is to determine teachers' views about MI and differentiated instruction practices in inclusive classes. The study was conducted with 27 teachers. Research findings were collected with "Semi-Structured Interview Form", was developed by the researchers. According to research findings, it was appeared that teachers thought that MI and differentiated instruction practices had used in inclusive classes; however, teachers had limited knowledge about these applications.

Keywords: Multiple intelligences, differentiated instruction, inclusive classes, teacher.

GİRİŞ

Zeka, bireysel farklılıklar, güçlü ve zayıf yönler, öğretmen, sınıf atmosferi, materyaller ve kullanılan yöntemler öğrencilerin eğitim hayatlarının şekillendirilmesinde birer yapı taşı olarak yer alırlar. Geçmişten günümüze kadar olan süreçte zekanın ne olduğu sorusuna verilen cevaplarla birlikte eğitimin ve eğitim programlarının nasıl olması gerektiğine ilişkin verilen cevaplar da değişmiştir. Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramı (ÇZK) ile sabit ve değiştirilemez bir yapı olarak görülen zekaya yüklenen anlamın değişmesiyle eğitim anlayışında da değişiklik olmuştur. Kuram, bütün öğretmenlerin öğretmen merkezli bir öğretim anlayışından öğrenci merkezli bir öğretim anlayışına dayanan bir paradigma değişimini gerçekleştirmelerini öngörmüştür (Saban, 2005).

Armstrong (2009) ÇZK'nin öğretmenlerin sınıfta kullandıkları yöntem, teknik, materyal ve strateji repertuarlarını genişletmeleri gerektiğini vurgulayarak kuramın eğitime önemli katkılar sağladığını belirtmektedir. Bu bağlamda, kuram gerçekte iyi bir öğretmenin öğrenme etkinliklerinde neler yapması gerektiğini tanımlayarak her bir öğrencinin farklı öğrenme deneyimine sahip olduğuna ve başarılı öğrenme deneyimleri için öğretimin farklılaştırılması gerektiğine dikkat çekmektedir. Aslında kuram, başarılı veya iyi olarak adlandırılan öğretmenlerin her zaman uyguladıkları etkinliklerden farklı bir şey değildir (Lazear, 2000); ancak eğitimde oldukça önemli görülmesinin nedeni, öğrencilerin bireysel farklılıklarına daha az müdahale edilmesini sağlaması ve öğretmenlere davranış odaklı stratejiler sunmasıdır. Geleneksel eğitim anlayışının öngördüğü haliyle sınıflarda sadece mantıksal-matematiksel ve sözel-dilsel zeka alanlarına önem verilmesi farklı zeka alanlarıyla öğrenen öğrencilerin genel eğitim sınıflarında başarısız olmasına ve özel eğitim sınıflarına yerleştirilmesine neden olmaktadır (Al-Onizat, 2016). Genel eğitim sınıflarında Çoklu Zeka'ya (ÇZ) uygun öğrenme programlarının kullanılması farklı türdeki öğrencilerin ihtiyaçlarına duyarlı olunmasına katkı sağlaması nedeniyle öğrenme güçlüğünü ve davranış problemlerini azaltmaktadır. Bununla birlikte ÇZK, öğretmenlere özel gereksinimli öğrencilerin birçok alanda yeteneğe sahip olduklarını görme fırsatı vermektedir (Armstrong, 2009). Özel eğitim öğrencileri sözel-matematiksel zeka temelli öğrenme deneyimlerinde üst düzey başarı gösterememelerine rağmen diğer zeka alanlarında üst düzey performans gösterebilirler. Bu nedenle, kaynaştırma eğitiminin bir parçası olarak öğretmenlerin, öğretme ve öğrenme sürecini yapılandırması için bütün öğrencileri değerlendirmeye ve özellikle gelişimsel bozukluğu olan öğrenciler arasındaki farklı zeka profillerini anlamaya ihtiyacı vardır (Takahashi, 2013).

ÇZ gibi farklılaştırılmış öğretim de; öğrencilerin farklı öğrenme deneyimleri, ihtiyaçları, ilgileri ve hazır bulunuşlukları olduğunu savunur. Tomlinson'a göre (1999) farklılaştırılmış öğretim öğrenci merkezlidir ve tüm sınıf, grup çalışması ve bireysel öğretimin bir karışımıdır. Öğretmenler öğrencilerin, öğrenciler de kendilerinden farklı öğrenen ya da farklı görünen akranlarının benzer özelliklere sahip olabileceği gibi farklılıklarının da olabileceğini kabul ederler. Farklılaştırılmış öğretimde öğretmen, konuların temel noktalarına vurgu yapar ve öğrencilerin olduğu gibi davranmalarını bekler (Tomlinson, 2007). Özellikle özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerle çalışan öğretmenlerin, öğrencilerin kendilerine seçim yapma, keşfetme şansı verilen ve deneyimlerine değer verilen sınıf ortamlarında en iyi öğrendiklerini fark etmeleri önemlidir (Beam, 2009). Klasik öğretim ortamlarında, öğretim süreci orta düzey bilişsel yeteneğe sahip öğrenciler için düzenlendiğinden düşük bilişsel yeteneğe sahip öğrenciler başarısız olmaktadır (Avcı ve Yüksel, 2016). Farklılaştırılmış öğretimin esnekliğe ve uyum sağlamaya yönelik olduğu düşünüldüğünde yöntem ve tekniklerin, etkinliklerin ve derslerin esnetilmesi her öğrencinin öğrenme stiline, ilgi ve yeteneklerine hitap edilmesini sağlamaktadır. Bu nedenle, farklılaştırılmış öğretim

hem düşük bilişsel hem de üst bilişsel yeteneğe sahip öğrencilerin öğrenme deneyimlerinin olumlu sonuçlanmasına katkı yapmaktadır.

Farklılaştırılmış öğretim, öğrencinin öğrenme deneyimlerinde merak, yaratıcılık, hayal gücünü esas aldığı için öğrenci için öğrenmeyi anlamlı hale getirmektedir. Bu bağlamda, klasik eğitim anlayışıyla öğrencilerin öğrenme deneyimlerinin dışında tutulması veya klasik testlerle başarının ölçülmeye çalışılması kaygı yaratacağından sınıflarda ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarına yer verilmesi bir gereklilik haline gelmektedir. Ayrıca farklılaştırılmış öğretim özel eğitimde geniş ölçüde kullanılmasıyla birlikte kaynaştırma sınıflarında ÇZ uygulamalarının kullanılabilmesine de katkı sağlamaktadır (Hanafin, Shevlin ve Flynn, 2006).

Sınıftaki bütün öğrencilerin öğrenmelerine yardımcı olarak her çocuğun potansiyeli doğrultusunda sınıf ortamından yararlanmasının ve çocukların kendi öğrenme hızlarına ve stillerine göre öğrenirken öğretme-öğrenme ortamlarına anlamlı katılımlarının sağlanması kaynaştırma eğitiminin amaçlarını oluşturmaktadır (Cankaya ve Korkmaz, 2012). Kaynaştırma sınıflarında, kaynaştırma öğrencisinin kendini sınıfa ait ve değerli hissetmesinin sağlanması için öğrencinin gereksinimlerini karşılamaya yönelik programlara, etkili yöntem ve tekniklere ihtiyaç duyulmaktadır (Smith, Polloway, Patton ve Dowdy, 2008). Bu noktada ise ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanımına ilişkin gereklilik ortaya çıkmaktadır.

Kaynaştırma sınıflarında hem öğrencinin hem de öğretmenin başarılı olabilmesi için öğretmenin sınıfındaki öğrencilerin özelliklerini iyi bilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin bireysel farklılıklarının ve ihtiyaçlarının farkında olan bir öğretmen, ders etkinliklerini bu doğrultuda hazırlayarak, uygun yöntem, teknik ve materyaller kullanarak etkili öğretme-öğrenme sürecinin bir parçası olabilir. ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının felsefesine uygun olarak kaynaştırma sınıflarının hepsinde uygulanabilecek genel geçer tek bir yöntemden ya da zeka alanından bahsetmek mümkün değildir. Zeka bölümlerinin, öğrenme stillerinin ve gelişimsel seviyelerin geniş bir yelpazede olduğu kaynaştırma sınıflarında, çoklu duyularla birleşen dersler öğrencilerin bilgiye erişimini kolaylaştırmaktadır (Sarı ve Pürsün, 2016). Her kaynaştırma sınıfında öğrencilerin ilgi, yetenek, farklılık ve ihtiyaçlarına göre uygulanacak programda düzenleme yapmak öğretmenlere bağlı olmakla birlikte aynı sınıfta her öğrenci için birden fazla öğrenme yolu mevcuttur.

Takahashi (2013) yetersizliğe sahip öğrencilerin bazı zeka alanlarında normal gelişim gösteren çocuklardan daha fazla başarı göstereceğini belirtmektedir. Klasik eğitim anlayışıyla bu öğrencilere sözel ve matematiksel zekaları esas alınarak verilen eğitim öğrencilerin başarısız olmalarına neden olmaktadır (Efiltili ve Pürsün, 2016). ÇZK'ye dayalı bir planlama, sınıftaki her zeka alanının gözetilmesini ve öğrenme güçlüğü çeken ya da yavaş öğrenen öğrenciler ile kısmen yetersizliğe sahip öğrencilerin kaynaştırma eğitimi ile ders ortamına sokulmasını sağlamaktadır (Baş, 2011). Yetersizliğe sahip öğrencilere eğitim verilirken ilerleme sağlamaya başlamadan önce öğrencinin bulunduğu seviyeyi belirlemek gerekmektedir. Bu nedenle, öğrencilerin yetersizliklerine odaklanmadan onlara ulaşabilmenin yolu dersleri farklılaştırmaktır (Beam, 2009). Bu anlamda ÇZK, farklılaştırılmış öğretimi etkili kullanmak için bir yoldur. ÇZK'yi kullanarak, öğretmenler sınıfta her bir zeka alanının yer alması için öğretimi farklılaştırabilirler. Dolayısıyla, kaynaştırma sınıflarında bu iki uygulamanın kullanımına ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi önem kazanmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanımını gerekli kılan faktörler nelerdir?
- 2) Kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarında başarı sağlanması için kullanılabilecek yöntem ve teknikler nelerdir?
- 3) Kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanımını engelleyen faktörler nelerdir?
- 4) Kaynaştırma sınıflarında öğretmenler eğitsel amaçlarına ulaşmak için bu iki uygulamayı nasıl kullanabilirler?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve veri analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırma, kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeye yönelik betimsel bir çalışmadır. Bu çalışmada, öğretmenlerin iki uygulamanın kullanımına ilişkin görüşlerinin derinlemesine ve tüm zenginliğiyle incelenmesi amacı ile nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, insanların yaşadığı dünyayı tüm yönleriyle anlamayı, tanımayı ve belli bir konu ile ilgili araştırma yaparken geniş bir bakış açısı elde etmeyi amaçlamaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2015).

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan "Görüşme Yöntemi" kullanılmıştır. Buna ek olarak, görüşme yöntemlerinden biri olan "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Yöntemi" benimsenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik ve alt sorularla katılımcının yanıtlarını detaylı hale getirmektedir (Türnüklü, 2000). Ayrıca, araştırmacı tarafından hazırlanan sorular üzerinde yanıtlayıcının kısmen düzeltme ve düzenleme hakkı vardır (Sönmez ve Alacapınar, 2014). Bu çalışmada ise, kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanımını gerekli kılan faktörlerin, kullanılabilecek yöntemlerin ve tekniklerin, uygulamaların kullanımını engelleyen faktörlerin neler olduğu ve bu iki uygulamanın kaynaştırma sınıflarında nasıl kullanılabileceği ile ilgili öğretmen görüşlerinin detaylı bir biçimde ortaya çıkarılması için bu yöntem tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Milli Eğitim Bakanlığı'na [MEB] bağlı okullarda görev yapan yirmi yedi öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubunun oluşturulmasında amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmadaki ölçüt ise öğretmenlerin ilköğretim okullarında görev yapmasıdır. Araştırmaya başlamadan önce araştırmanın konusyla ilgili öğretmenlere bilgi verilmiş ve yalnızca araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğretmenlerle

görüşme yapılacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda, araştırmaya katılmayı kabul eden öğretmenlerle çalışma yürütülmüştür.

Tablo 1: Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler

Özellikler		f	%
Cinsiyet	Kadın	19	%70
	Erkek	8	%30
Hizmet Yılı	1-5 Yıl	6	%22
	5-10 Yıl	8	%30
	10-15 Yıl	13	%48

Araştırmaya katılan öğretmenlerin üçte ikisinden fazlasının (19: %70) kadın, üçte birine yakınının ise (8: %30) erkek olduğu görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin çoğunun (13: %48) 10-15 yıl, üçte birine yakınının (8: %30) 5-10 yıl ve geri kalanının (6: %22) 1-5 yıl arasında görev yaptıkları görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmanın veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılmıştır. Görüşme soruları hazırlanmadan önce ilgili alanyazını öğretmenler açısından değerlendirilmiştir. Alanyazınından elde edilen bilgiler ışığında her soru için içeriğe uygun hatırlatıcılar geliştirilmiştir. Öğretmenlere sorulmak üzere dört sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırma için hazırlanan her bir soru iki uzmanın görüşüne sunulmuş ve uzmanlardan alınan dönütler çerçevesinde görüşme soruları yeniden gözden geçirilmiştir. Düzenlenen ifadelerin yer aldığı görüşme formları incelenmesi için tekrar uzmanlara gönderilmiştir. Uzmanlardan alınan önerilerden sonra biçimlendirilen maddeler hatırlatıcılarla birlikte son halini alarak araştırmada kullanılan form haline getirilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılacak soruların kontrolünü sağlamak amacıyla üç öğretmen ile pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulama sonunda anlaşılabilen soruların anlaşılabilir duruma getirilmesi için tekrar iki uzmana inceltirilmiştir. Bu aşamalardan sonra forma son şekli verilerek araştırmaya katılmayı kabul eden öğretmenlere uygulanmıştır.

Görüşme yapılırken öğretmenlerden oluşan katılımcılara;

- 1) Kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanımını gerekli kılan faktörlerin neler olduğu,
- 2) Kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının başarılı olabilmesi için kullanılacak yöntem ve tekniklerin neler olduğu,
- 3) Kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanımını engelleyen faktörlerin neler olduğu,
- 4) Kaynaştırma sınıflarında öğretmenlerin eğitsel amaçlarına ulaşmak için bu iki uygulamayı nasıl kullanabilecekleri ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler Kasım-Aralık 2016 tarihleri arasında öğretmenlerden randevu alınarak ders saatleri dışında kalan zamanlarda yapılmıştır. Görüşmelere başlamadan önce her öğretmene araştırma sürecinde gerçek isimleri ile hitap edilmeyeceği ve kendilerine verilen numaralarla görüşmenin

yapılacağı özellikle belirtilmiştir. Ayrıca, veri kaybını önlemek için görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş ve bunun için öğretmenlerden önceden izin alınmıştır. Böylece, kayıt cihazının yaratabileceği endişenin önüne geçilmiştir. Görüşmeler sırasında her öğretmene dört soru sorulmuştur. Her görüşme ortalama 30-58 dakika sürmüştür. Araştırmadan elde edilen veriler yazılı hale getirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen verilerin çözümlenmesi yapılarak anahtar kelimeler oluşturulmuş ve her soru için öğretmenlerin verdikleri cevaplar kodlanmıştır. Kodlanan sayfalar tek tek okunmuş ve anahtar kelimeler çözümlenme sayfasının kenarına yazılmıştır. Sayılan ana kavramların frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Görüşme sonrasında elde edilen veriler "İçerik Analizi Tekniği" ile analiz edilmiştir. Ses kayıt cihazıyla kaydedilen verilerde herhangi bir değişiklik yapılmadan verilerin dökümü yapılmıştır. Her soru için cevapları kapsayan "Görüşme Kodlama Anahtarı" oluşturulmuştur.

Görüşme kodlama anahtarının oluşturulmasında kullanılan görüşmeler ve görüşme kodlama anahtarları bir uzmana verilerek elde edilen veriler ışığında kodlama anahtarında gerekli olan yerler değiştirilmiştir. Görüşme kodlama anahtarına son şekli verildikten sonra yapılan görüşmelerden biri seçilerek araştırmacılarından biri ve bir uzman tarafından değerlendirilmiş ve öğretmen görüşlerine göre uygun kategorinin altına işaretlenmiştir. Görüşme kodlama anahtarları arasındaki tutarlılık incelenerek karşılaştırma yapılmıştır.

Bir araştırmacı ve uzman birbirlerinden bağımsız bir şekilde görüşme formlarını okumuşlar ve kodlama anahtarında uygun kategoriye işaretlemişlerdir. Kodlama anahtarında tutarlılığın sağlanabilmesi için karşılaştırma yapılmıştır. Araştırmacı ve uzman her soru için aynı kategoriye işaretlemişse veya işaretleme yapmamışsa görüş birliği, farklı kategorileri işaretlemişlerse görüş ayrılığı olarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın güvenilirlik hesaplamasında "Görüş Birliği/Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı" formülü kullanılmıştır. Araştırmada öğretmenlere sorulan dört sorudan üçünde araştırmacı ve uzman arasında görüş birliği, bir soruda ise görüş ayrılığı oluşmuştur. Görüş ayrılığı olan soru için araştırmacının yaptığı analiz esas alınmıştır. Analiz sonucunda araştırmacının güvenilirliğinin yüzde seksen yedi olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin cevapları kesitler halinde doğrudan alıntı yapılarak aktarılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanımına ilişkin sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgular çözümlenmiş ve analiz edilmiştir.

Kaynaştırma Sınıflarında ÇZ ve Farklılaştırılmış Öğretim Uygulamalarının Kullanımını Gerekli Kılan Faktörler

Görüşmeye katılan öğretmenlerin hepsi (27: %100) öğrencilerin farklı zeka alanlarına sahip olmasının ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarını kullanmayı gerekli kıldığını belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre her öğrencinin farklı bir zekaya sahip olması konuları kavrama şekillerinin farklı olmasına ve algılama farklılığına neden olmaktadır. Kaynaştırma sınıflarında ise öğrencilerin aktif katılımlarının sağlanabilmesi ve bireysel öğrenmenin desteklenmesi için bu uygulamalar gerekli görülmektedir. Öğretmenler, sadece doğrudan anlatım yapılarak yapılan derslerin öğrencilerin zihninde kalmadığını belirterek farklı

materyaller kullanmanın ve birden fazla duyuya hitap etmenin öğrenci başarısını artırdığını, öğrenmeyi kolaylaştırdığını ve kaynaştırma sınıflarında kullanılmasının fayda sağlayacağını ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

*"Öğrenciler nasıl yüz olarak farklılarsa sosyal, duygusal, fiziksel ve zihinsel özellikler açısından da farklıdırlar. Farklı zeka alanlarında gelişim gösteriyorlar, farklı kavrayıp farklı algılıyorlar. Bu nedenle, hepsini bir kalıba sokmak eğitimi baltalamakla eş değerdir. Farklılaştırılmış öğretim ve çoklu zeka aktifliği savunduğu ve her zeka alanı da aktifliği gerektirdiği için bu aktifleşme dersleri renklendirerek öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır."*Ö4

*"Çoklu zeka ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kaynaştırma sınıflarında kullanılmasının gerekli ve faydalı olduğunu düşünüyorum. Sınıf ortamının zenginleşmesini sağlıyor. Bireyin ilgi alanları görsel, işitsel, sözel, sayısal zekalara ilgi uyandıracak çalışmalarla desteklenebiliyor. Böylece çocukların daha kolay öğrendiğini gözlemleyebiliyorsunuz."*Ö15

Kaynaştırma Sınıflarında ÇZ ve Farklılaştırılmış Öğretim Uygulamalarının Başarılı Olabilmesi İçin Kullanılabilecek Yöntem ve Teknikler

Görüşme yapılan öğretmenlerin üçte ikisi (18: %67) düz anlatım yönteminin kullanılmasının yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlere göre düz anlatım yöntemi sınıfların kalabalık, müfredatın yoğun ve kaynaştırma öğrencilerinin özel ilgi bekliyor olması nedeniyle öğrenme-öğretme sürecinde başarılı olabilecek bir yöntemdir. Öğretmenler bu yöntemin bütün öğrencilere ulaşmayı sağlayabileceğini ve bütün öğrencilerde olumlu sonuç verebileceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, öğretmenler her öğrenciye göre farklı öğretim yöntemlerinin kullanılmasının zor olduğunu da belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu yöntemi kullanırken öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarına dikkat etmedikleri düşünülmektedir. Düz anlatım yöntemi, öğrencilerin sözel-dilsel zeka alanlarını harekete geçirmeye yöneliktir. Dolayısıyla, kaynaştırma sınıflarındaki öğrencilerin dikkat sürelerinin az olduğu düşünüldüğünde bu yöntem öğrencilerin aktif olarak derslerde yer almasına engel olmaktadır. ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarında öğrenci merkezli dersler savunulurken düz anlatım yöntemi öğretmen merkezli olmaya yöneliktir. Öğretmenlerin bir önceki soruda düz anlatım yönteminin öğrencilerin zihninde kalıcılığı sağlamadığını ifade etmelerine rağmen bu yöntemin başarılı sonuçlar vereceğini düşünmeleri çelişki oluşturmaktadır. Dolayısıyla, düz anlatım yönteminin başarıya ulaşması için başka yöntemlerle desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

*"Derslerde düz anlatım yönteminin kullanıyorum. Her öğrenciye göre farklı bir yöntem uygulamak zor. Hepsi için fayda sağlayacak yöntemin bu olduğunu düşünüyorum."*Ö11

*"Sınıflar çok kalabalık, müfredat yoğun. Kaynaştırma öğrencileri özel ilgi bekliyorlar zaten. Bu durumda farklı farklı yöntemler kullanmak mümkün olmuyor."*Ö4

Öğretmenlerin üçte birine yakını (6: %22) gruplama yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler ders etkinliklerinde kaynaştırma öğrencilerinin akranlarıyla bir grup içinde yer almasının öğrenme üzerinde olumlu etki yaptığını ve öğrencilerin derslere aktif katılımlarının sağlanmasında grup çalışmalarının etkili olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenlere göre öğrencilerin ÇZ alanlarının harekete geçirilmesi için de oldukça etkili bir yöntemdir. Ancak, öğretmenler kaynaştırma öğrencilerinin kendi kapasitelerine en uygun olan gruplarda yer alması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak ise

kaynaştırma öğrencilerinin kendi seviyelerinin üstündeki gruplarda yer aldıklarında çalışkan öğrencilere güvenerek grup çalışmalarında görev almadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler kendi seviyelerine yakın gruplarda olduklarında güvenebilecekleri kimse olmadığı için kendilerinin de çalıştığını düşünmektedirler. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

*"Aslında bize grup oluştururken bir çalışkan bir de daha geride olan çocukların olması gerektiği öğretildi. Ancak, böyle yaptığımda bir bakıyorum çocuk hiçbir şeyle ilgilenmiyor. Gruptaki diğer çocuklar yapıyor. Bu nedenle öğrencinin performansına göre grup oluşturulursa çoklu zeka ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının başarısı sağlanmış olur."*Ö5

*"Gruplama yöntemi kullanılmalı diye düşünüyorum. Çünkü bu yöntem farklı zeka alanlarının kullanılmasını sağlar. Ayrıca, çocuk grup içinde arkadaşları tarafından değer görür, aktif olur."*Ö20

Öğretmenlerin geri kalanı ise (3: %11) soru-cevap yönteminin kullanılması gerektiğini söylemişlerdir. Öğretmenlere göre soru-cevap yönteminin kullanılması derslerde akışı ve öğrencilerin bildiklerini kontrol etmeyi sağlamakla birlikte bir tekrar niteliği de taşımaktadır. Bu durum, öğretmenlerin soru-cevap yöntemini geleneksel eğitim anlayışıyla kullandıklarını göstermektedir. Öğretmenler soru-cevap yöntemini kullandıklarında kaynaştırma öğrencilerinin de söz alarak derse dahil olmalarının sağlandığını, motivasyonlarının arttığını, öğrencide aitlik hissi oluştuğunu, sınıfın tamamına ulaşılabilirliğini ve öğrencilerin derslerde aktif olmalarının sağlanmış olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

*"Soru-cevap yönteminde sınıfın tamamına ulaşılır diye düşünüyorum. Öğrencilerin düşündüklerini söylemesini sağlama açısından kullanılabilir."*Ö3

*"Öğrencilerin motivasyonunu artırıyor. Kaynaştırma öğrencilerinin derse katılımları artmakla birlikte motivasyonları da artıyor. Çünkü, sınıfta sürekli bir döngü oluyor. Çocuklar düşüncelerini söyleyebildiklerinden dışlanmışlık hissi ortadan kalkıyor."*Ö17

Kaynaştırma Sınıflarında ÇZ ve Farklılaştırılmış Öğretim Uygulamalarının Kullanımını Engellenen Faktörler

Görüşme yapılan öğretmenlerin üçte birinden fazlası (11: %41) sınıf mevcutlarının fazla olmasının kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanılmasını engellediğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlere göre sınıfların kalabalık olması zamanın verimli kullanılmamasına ve her öğrencinin zeka alanının belirlenememesine neden olmaktadır. Öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerinin özel ilgiye ihtiyaç duyduğunu ve kalabalık sınıflarda bunun mümkün olmadığını da belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, öğrenci seviyeleri arasındaki farklılığın derslerde farklı yöntemler ve etkinlikler kullanmaya yetecek kadar zaman ayırlanmamasına neden olduğunu düşünmektedirler. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

*"Sınıf mevcutları fazla, öğrencilerin seviyeleri farklı. Öğrencilerle birebir ilgilenmek, hepsi için ayrı etkinlikler planlamak çok zor."*Ö21

*"Sınıftaki öğrenci sayım çok fazla. Kaynaştırma öğrencilere birebir çalışma istiyor bazı derslerde. Her zekaya göre ayrı ayrı ders anlatmak, etkinlik düzenlemek ya da ne biliyim yöntem bulmak zor. Bu nedenle, çoklu zeka ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarını kullanamıyorum."*Ö19

Öğretmenlerin üçte biri (9: %33) sınıftaki uzman personel sayısının az oluşunun bu uygulamaların kullanılmasını engellediğini belirtmektedirler. Öğretmenlere göre öğrencilerdeki ritmik veya görsel zeka alanlarının açığa çıkarılmasını sağlayacak uzman eğitimcilerin az olması bu zeka alanlarının derse entegre edilmesine engel olmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin ÇZ ile ilgili bilgi düzeylerinin yeterli olmadığını göstermektedir. Öğretmenlerin, öğrencileri tanıyabilmesi veya değerlendirebilmesi için farklı yöntemler kullanabilmeleri belli bir uzmanlık gerektirmemektedir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

"Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin müzik, dans gibi alanlara ilgisi fazladır. Ancak, bu zeka alanları eğitime entegre edilemiyor. Ya da müziksel zekası açığa çıkarılmayan öğrenciler var. Bunun nedeni alandaki uzman eğitimcilerin eksikliğidir." Ö11

"Uygulamaları kullanabilmek için belli oranda bilgi gerekiyor. Bu konuda uzman birilerinin olması gerekir diye düşünüyorum. Mesela, zeka alanlarını ortaya çıkaracak uzmanlar. Yeterli uzman sayısı olmadığı için uygulamaların kullanılması da mümkün olmuyor." Ö16

Öğretmenlerin geri kalanı ise (7: % 33) müfredatın çok yoğun olmasının bu uygulamaların kullanılmasını engellediğini belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre müfredat yoğunluğu derslerde öğrencilerle birebir ilgilenebilmek için ayrılan zamanın kısıtlı olmasına neden olmaktadır. Ayrıca öğretmenler müfredat yoğunluğunun öğrencilerin anlayabileceği şekilde farklı anlatım yöntemlerinin kullanılmasını ve öğrencilerin zeka alanlarına yönelik etkinlik planlanmasını da zorlaştırdığını söylemişlerdir. Sınıfta kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilere göre daha geride olduğunu belirten öğretmenler, bu öğrenciler için ekstra bir zaman harcadıklarını ve zeka alanlarını göz önüne alarak ders işlerlerse müfredatın yetişmesinin mümkün olmadığını düşünmektedirler. Öğretmenler, her ders için zeka alanlarına yönelik farklı türde etkinlik planlamanın çok zaman harcanmasına neden olduğunu; bu nedenle, ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarını kullanamadıklarını, düz anlatım yöntemiyle ders işlediklerini ve ödevlendirmeyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

"Bizim müfredatımız çok yoğun. Sınıfta kaynaştırma öğrencileri var. Onlar diğer çocuklara göre daha geriden geliyor. Anlayabilsin diye ekstra bir zaman harcamak gerekiyor. Bir de zeka alanlarına göre özel bir şey yapılacak olsa hiçbir şey yetişmez." Ö16

"Müfredat yoğunluğu bu dediğiniz uygulamaların kullanılmasını olumsuz etkiliyor. Yoğun olduğu için sadece anlatmayı tercih ediyoruz. Ödev türü bir şeyler verip evde desteklenmesini sağlıyoruz. Yoksa müfredatı yetiştirmek imkansız olur." Ö8

Kaynaştırma Sınıflarında Öğretmenlerin Eğitsel Amaçlarına Ulaşmak İçin İki Uygulamayı Nasıl Kullandıkları

Görüşmeye katılan öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası (20: %74) kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanılabilmesi için öncelikle öğrencilerin zeka alanlarının belirlenmesi gerektiğini söylemişlerdir. Öğretmenlere göre, öğrencilerin zeka alanlarının belirlenmesi eğitim-öğretim programlarının öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmesini sağlamaktadır. Ayrıca, öğretmenler derslerde mümkün olduğu kadar somut ve görsel çalışmalar yapılmasının, seviyelerine uygun görevler verilmesinin kaynaştırma öğrencilerinin öğrenme

deneyimlerinin kalıcı ve başarılı sonuçlanması açısından önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlere göre bireysel farklılıklara dikkat edilerek iş birlikçi öğrenmeye veya grup çalışması yapılmasına önem verilmesi kaynaştırma öğrencilerinde aidiyet hissi oluşmasını sağlamaktadır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

*"Öncelikle sınıfın zeka alanları netleştirilip ona göre müfredat düzenlenebilir. Ders planları hazırlanıp iş birlikçi öğrenme veya grup çalışması yapılabilir. Bu öğrencilerin seviyelerine uygun görevler verilirse başarılı olunur."*Ö24

*"Öğrencilerin zeka alanları belirlenirse o zaman ona göre bir eğitim verilebilir. Grup çalışmalarına daha çok yer verilebilir. Somut ve görsel çalışmalara ağırlık verilebilir ki böylece daha kalıcı bir öğrenme gerçekleşir."*Ö17

Öğretmenlerin geri kalanı ise (7: %26) kaynaştırma sınıflarında uygulamaların başarılı olabilmesi için öğrencinin eksik yönlerinin tespit edilmesi ve o alanda daha çok eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre sınıfın çok kalabalık olması öğrencilerle bireysel olarak ilgilenmeyi ve ödevlendirmeyi zorlaştırdığından ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamaları kullanılamamaktadır. Ayrıca, öğretmenler belirtilen nedenlerden dolayı bu uygulamaları nasıl kullanacaklarını bilmediklerini de ifade etmişlerdir. Bu nedenle, öğretmenler destek eğitim odalarında bu iki uygulamanın kullanılmasının daha doğru olacağını belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

*"Bu iki uygulamayı kullanmak istiyorsak öncelikle çocuğun eksik yönlerini tespit etmeliyiz. Sonrasında da eksik yönlerinden hareketle bir eğitim verilmesi gerekir."*Ö19

*"Kaynaştırma öğrencilerinin özel olarak ödevlendirilmesi gerekiyor. Sınıf ortamında da bu çok zor olduğundan uygulamalara nasıl yer verilir bilemiyorum açıkçası. Destek eğitim odalarını kullanmak daha doğru olur."*Ö4

TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen bulguya göre, öğretmenler kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanılmasının öğrencilerin farklı zeka alanlarına sahip olmaları nedeniyle gerekli olduğunu düşünmektedirler. Kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanılması derslerde birden fazla duyuya hitap etmeyi ve aktif katılımı sağlaması nedeniyle öğrenme deneyimlerinde başarılı sonuçlar vermektedir. Kaynaştırma eğitimi ortamında özel gereksinimli çocukların bireysel farklılıkları dikkate alındığı için kapasiteleri ve öğrenme hızlarına göre eğitime tabii tutulurlar (MEB, 2010). Bu nedenle, bireysel farklılıkları esas alan ÇZ'nin kaynaştırma sınıflarında kullanılması bu öğrencilerin öğrenme etkinliklerinden fayda sağlaması için gereklidir. Güney (2007) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin ÇZ'nin kişisel gelişime olumlu katkı yaptığını ve öğrencinin ilgi alanının ve yeteneğinin anlaşılmasını sağladığını düşündüklerini; Beam (2009) öğretmenlerin, öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin gelişme gösterdiklerine inandıklarını; Özbay (2013) ise, öğretmenlerin öğrenme ve öğretme süreci açısından ÇZ'nin yararlı olacağını, öğrenci başarısını artıracaklarını ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşeceğini düşündüklerini ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla araştırmadan elde edilen bu bulgu, ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kaynaştırma sınıflarında kullanılmasının

öğretmenler tarafından gerekli görüldüğünü ve bu gerekliliğin zeka alanlarındaki farklılıktan kaynaklandığını düşündüklerini ortaya çıkarmıştır.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulguya göre, öğretmenler kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının başarılı sonuç vermesi için doğrudan anlatım yöntemini kullanmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler, sınıf mevcudunun fazla olması ve müfredat yoğunluğu nedeniyle farklı yöntemleri kullanmanın ve bütün öğrencilere ulaşmanın doğrudan anlatım yöntemi ile mümkün olduğunu düşünmektedirler. Bununla birlikte, öğretmenler gruplama ve soru-cevap yönteminin de başarılı sonuçlar verdiğini belirtmişlerdir. Suarez (2002) kubaşık öğrenme yönteminin öğrenciler üzerinde olumlu etkiler oluşturduğunu; Dindar ve Yaman (2002) öğretmenlerin sıklıkla klasik yöntemlerden olan anlatım ve soru-cevap yöntemlerini kullandıklarını; Yıldırım ve Tarım (2008) ÇZ destekli kubaşık öğrenme yönteminin öğrencilerin akademik başarılarını ve hatırlama düzeylerini arttırdığını; Demirel, Tuncel, Demirhan ve Demir (2008) ÇZK ve disiplinlerarası yaklaşımı temel alan uygulamalarda öğrenme ve öğretme sürecinin nasıl gerçekleştiğini inceledikleri çalışmalarında, öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersinde uygulamalardan önce düz anlatım ve soru-cevap yöntemini kullanmayı tercih ettiklerini; uygulamadan sonra ise proje çalışması, grup çalışması ve drama yöntemlerini kullanmayı tercih ettiklerini; Alaz (2009) ise ÇZ'ye uygun yöntemlerin öğretmen merkezli yöntemlerden (düz anlatım, soru-cevap) daha etkili olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Öğretmenlerin düz anlatım ve soru-cevap yöntemini kullanmayı tercih etmelerinin yoğun müfredatı zamanında yetiştirmeye ve bütün öğrencilere hitap etmeye çalışmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca, bu yöntemlerde konunun düzgün bir sıra ile öğrenciye aktarılması ve öğrencilerin konuları takip etmeleri sağlanmış olmaktadır. Ancak proje temelli öğretim, grup çalışması, drama, öyküleştirme, dans etkinlikleri gibi yöntemlerin eğitimde yer almaması öğrencilerin bireysel farklılıklarına odaklanılmadığını göstermektedir. ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarında öğrenci merkezli bir eğitim anlayışı savunulurken öğretmenlerin öğretmen merkezli ve geleneksel öğretim yöntemlerinin başarılı sonuçlar vereceğini düşünmeleri de öğrenme-öğretme sürecinde etkili öğretim yöntem ve tekniklerin kullanılmadığını göstermektedir. Dolayısıyla araştırmadan elde edilen bu bulgu, öğretmenlerin kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarını kapsayan yöntemleri oldukça sınırlı kullandıklarını ortaya çıkarmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulguya göre, öğretmenler kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının sınıf mevcudunun fazla olması, müfredatın yoğun olması, zaman yetersizliği ve ÇZ alanlarının ortaya çıkarılmasını sağlayacak alanda uzman kişilerin az olması nedeniyle kullanılmasının güç olduğunu düşünmektedirler. Acat (2002) yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşmış ve ders programlarının yoğunluğunun, zaman yetersizliğinin, değerlendirme sisteminin ve öğrenci sayısının fazlalığının ÇZ uygulamalarında güçlükler doğurduğunu belirterek bu güçlüklerin seviye, konu ve zeka alanı ilişkisinin yeterince kurulamamasından kaynaklandığını ortaya çıkarmıştır. Kişiler arasındaki çarpıcı farklılıklar tüm öğrencilerin aynı müfredatı alıp almamaları gerektiğini, tek tip müfredatın olması halindeyse müfredatın tüm öğrencilere aynı şekilde sunulup sunulamayacağını ve anlamanın güvence altına alınabilmesi için her şeyi kapsama çabasından vazgeçilmelidir (Gardner, 2006). Bümen'e (2005) göre ise, öğretmenlerin konuların daha genel ve öz bilgilerden oluştuğu ünitelerde kuramı uygulaması daha kolaydır. ÇZ anlayışı, her öğrencinin bireysel farklılıkları nedeniyle farklı öğrenme biçimlerini savunuyor olması aslında birden fazla öğrenme yolunun olduğunun bir göstergesidir. Acat (2002) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin farklı zeka alanlarını birden kullanmanın zor olduğunu düşündüklerini; Çevik (2006) öğretmenlerin ÇZ'ye dayalı yönlendirme etkinlikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, ders içi ve ders dışı etkinliklerin yeterli olmadığını, ailelerin çocuklarının ÇZ alanlarına dayalı gerçekçi

beklentilerinin olmadığını ve öğretmenlerin öğrencileri tanımak için yeterli zamanlarının olmadığını; Kennedy-Murray (2016) ise, öğretmenlerin çoğunun ÇZ'yi bilmediklerini veya çok az bilgilerinin olduğunu ortaya çıkarmışlardır. ÇZ'nin uygulandığı sınıflarda öğretmenlerin kullandığı yöntem ve teknikler aslında öğretmenlerin zaten biliyor olduğu yöntem ve tekniklerdir. Bu durum, öğretmenlerin ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanılabilmesi için gerekli gördükleri uzman kişilere ihtiyacı ortadan kaldırmaktadır. Dolayısıyla araştırmadan elde edilen bu bulgu, öğretmenlerin kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarına yer vermediklerini ve bu konuda bilgi yetersizlikleri olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulguya göre, öğretmenler kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının başarılı sonuç verebilmesi için öncelikle öğrencilerin zeka alanlarının belirlenmesi ve öğrencilerin eksik yönlerinin tespit edilerek bu yönde bir eğitim verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Ayrıca, kaynaştırma öğrencileri için destek eğitim odalarının kullanılması ve bireysel ödevlendirme bu uygulamaların kullanımına imkan vereceği de öğretmenlerce düşünülmektedir. Ancak Gardner (2006) öğrencilerin güçlü yönlerinin saptanmasının başarı üzerinde bütüncül bir etkisi olduğunu ve bazen güçlü olan bir alanın güçlük çekilen bir alana köprü olabileceğini ifade etmektedir. ÇZK, öğrencilerin zayıf yönlerine odaklanmak yerine güçlü yönlerine odaklanılması gerektiğini savunmakla birlikte öğrencilerin belirlenen bir zeka alanında baskın olması veya olmaması ile etiketlenmesine de karşı çıkmaktadır. Bu sonuç öğretmenlerin öğrencileri tam olarak tanımaları ile ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarını nasıl kullanacaklarını bilmeleri ile ilişkilidir. Yiğit ve Bak (2005) yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin ÇZ ile ilgili yeterli bilgiye sahip olma ve öğrencileri bireysel değerlendirme konusunda sorun yaşadıklarını; Şahin (2008) ise öğretmenlerin derslerde ÇZ kullanmanın yararlarını bildiklerini ancak ÇZ'yi kullanmadıklarını ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla araştırmadan elde edilen bu bulgu, öğretmenlerin uygulamalara ilişkin yeterli derecede bilgiye sahip olmadıklarını ve kaynaştırma sınıflarında bu uygulamalardan nasıl yararlanacaklarını bilmediklerini ortaya çıkarmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen sonuçlara ve sonuçlara göre geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

SONUÇ

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

- 1) Öğretmenlerin kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanımını öğrencilerin bireysel farklılıklara sahip olmaları nedeniyle gerekli gördükleri ancak uygulama noktasında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır.
- 2) Öğretmenlerin kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanılmasında düz anlatım, soru-cevap ve gruplama yöntemlerinin kullanılmasını gerekli gördükleri ortaya çıkmıştır. Bu durum, öğretmenlerin öğrenci merkezli eğitime çok fazla yer vermediklerini, geleneksel anlayışla eğitim yaptıklarını ve farklılaştırılmış öğretim yapmadıklarını göstermektedir.
- 3) Öğretmenlerin sınıf mevcudunun fazla olmasının, müfredat yoğunluğunun, her kaynaştırma öğrencisinin özel ilgi beklemezinin, zaman yetersizliğinin ve uygulamaların kullanımına ilişkin bilgili personel sayısının azlığının kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanımına engel oluşturduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır.
- 4) Öğretmenlerin kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının kullanılabilmesi için öğrencilerin zeka alanlarının belirlenmesi ve öğrencilerin eksik yönlerine göre

eğitim yapılması gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Ancak, ÇZK öğrencilerin güçlü yönlerine odaklanılması ve güçlü oldukları alanlardan hareketle zayıf oldukları alanın güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu durum, öğretmenlerin uygulamalara ilişkin sınırlı bilgilerinin olduğunu göstermektedir.

- 5) Bu araştırma sonucunda, öğretmenlerin ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve kaynaştırma sınıflarında bu uygulamaların kullanımına yer vermedikleri ortaya çıkmıştır.

ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucuna göre geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

- 1) Öğretmenlere kaynaştırma sınıflarında ÇZ ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarını nasıl kullanacakları ile ilgili MEB tarafından hizmet-içi eğitimler düzenlenmelidir.
- 2) Öğrencilerin zeka alanlarının açığa çıkarılması, zamanın verimli kullanılması ve etkili öğrenmenin gerçekleşmesi için müfredatta daraltma sürecine gidilmelidir.
- 3) Sınıfların kalabalık olması uygulamaların kullanımında önemli bir sorun olması nedeniyle sınıf mevcutlarının uygulamalara yer vermeyi sağlayacak şekilde azaltılması sağlanabilir.
- 4) Öğretmenlerin derslerde kullanacakları etkinlikleri öğrencilerin zeka alanlarına göre planlanmaları hem zamanın doğru değerlendirilmesine hem de müfredatın zamanında yetişmesine yardım edebilir.
- 5) ÇZK ve farklılaştırılmış öğretim uygulamalarına ilişkin olarak öğretmenlerin bilgi düzeylerinin artmasının sağlanabilmesi için eğitim fakültelerinde bu uygulamalara yönelik dersler yer almalıdır.

Not: Bu çalışma Antalya'da 18-20 Mayıs 2017 tarihlerinde düzenlenen 8'inci Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresinde bildiri olarak da değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

Acat, B. (2002). *Çoklu zeka kuramının Türkiye koşullarında öğrenme öğretme ortamlarında planlanmasında ve düzenlenmesinde kullanılabilirliği*. 10.04.2017 tarihinde <http://aof20.anadolu.edu.tr/program.htm> adresinden alınmıştır.

Alaz, A. (2009). Çoklu zeka kuramı destekli eğitimin dokuzuncu sınıf coğrafya derslerinde başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1-22.

Al-Ozinat, H. S. (2016). Measurement of multiple intelligence among sample of students with autism, and intellectual disability using teacher estimation and its relationship with the variables: The type and severity of disability, gender, age, type of center. *International Journal of Education*, 8(1), 107-126.

Armstrong, T. (2009). *Multiple intelligences in the classroom*. United States Of America: Association For Supervision and Curriculum Development.

Avcı, S. ve Yüksel, A. (2016). *Farklılaştırılmış öğretim teori ve uygulama*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Baş, G. (2011). Çoklu zeka kuramının öğrenme-öğretme sürecine yansımaları. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 14-28.

Beam, P. A. (2009). Standards-based differentiation: Identifying the concept of multiple intelligence for use with students with disabilities. *TEACHING Exceptional Children Plus*, 5 (4), 2-13.

Bümen, N. (2005). *Okulda çoklu zeka kuramı*. Ankara: Pegem Akademi.

Büyüköztürk, S., Çakmak, E. K., Akgün, O. E., Karadeniz, S. ve Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Cankaya, Ö. ve Korkmaz, İ. (2012). İlköğretim 1. kademedeki kaynaştırma eğitimi uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13 (1), 1-16.

Demirel, Ö., Tuncel, İ., Demirhan, C. ve Demir, K. (2008). Çoklu zeka kuramı ile disiplinlerarası yaklaşımı temel alan uygulamalara ilişkin öğretmen-öğrenci görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33 (147), 14-24.

Dindar, H. ve Yaman, S. (2002). Öğretmenlerin ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda fen ve teknoloji dersinde öğretim yöntemlerini kullanma durumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 10 (1), 103-108.

Efiliti, E. ve Pürsün, T. (2016). Çoklu zeka kuramının özel eğitime yansımalarına yönelik literatür taraması. *III. ELMIS (TT and VES) International Congress of Special Education Proceedings Book*, 154-161.

Ekici, G. (2002). *Çoklu zeka kuramına dayalı biyoloji öğretiminin analizi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara.

Gardner, H. (2006). *Çoklu zeka yeni ufuklar*. İstanbul: Optimist Yayınları.

Güney, S. (2007). *Çoklu zeka kuramının ilköğretim okulları beşinci sınıflarında uygulanması ve sonuçları üzerine nitel bir araştırma (Kartal örneği)*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Hanafin, J., Shevlin, M. & Flynn, M. (2006). Responding to student diversity: Lessons from the Margin. *Pedagogy, Culture & Society*, 10 (3), 409-423. 14.03.2017. tarihinde <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14681360200200151> adresinden alınmıştır.

Kennedy- Murray, N. L. (2016). *Teachers' perceptions and practices of multiple intelligences theory in middle schools*. Walden University Doctoral Studies, Minnesota.

Lazear, D. (2000). *The intelligent curriculum. Using MI to develop your student's full potential*. New York: Zephyr Press.

Levy, H. M. (2008). Meeting the needs of all students through differentiated instruction: Helping every child reach and exceed standards. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 81(4), 161-164. 14.03.2017 tarihinde <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.3200/TCHS.81.4.161-164?src=recsys> adresinden alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2010). *Okullarımızda neden niçin nasıl kaynaştırma. Yönetici, öğretmen ve aile kılavuzu*. Ankara: MEB Yayınları.

Özbay, D. (2013). *Almanca yazma becerilerinin geliştirilmesinde çoklu zeka kuramının uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşleri (Diyarbakır örneği)*. Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır.

Saban, A. (2005). *Çoklu zeka teorisi ve eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Sarı, H. ve Pürsün, T. (2016). *Özel eğitimde etkili kaynaştırma/bütünleştirme*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Smith, T.E.C., Polloway, E.A., Patton, J.R., & Dowdy, C.A. (2001). *Teaching students with special needs in inclusive settings*. Boston: Allyn and Bacon.

Sönmez, V. ve Alacapınar, G. F. (2014). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Suarez, E.I. (2002). *Engaging student through the use of cooperative learning and multiple intelligences*. Unpublished master's thesis, Pacific Lutheran University, Tacoma.

Şahin, F. (2008). *Yeni öğretim programında ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersi tarih konularının çoklu zeka ile öğretilmesi*. Selçuk Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Takahashi, J. (2013). Multiple intelligence theory can help promote inclusive education for children with intellectual disabilities and developmental disorders: Historical reviews of intelligence theory, measurement methods, and suggestions for inclusive education. *Scientific Research*, 4 (9), 605-610.

Tomlinson, C. A. (1999). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners*. Alexandria, VA: ASCD.

Türnüklü, A. (2000). Eğitim bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamaları ile Eğitim Yönetimi*, 24, 543-559.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Yıldırım, K. ve Tarım, K. (2008). Çoklu zeka kuramı destekli kubaşık öğrenme yönteminin ilköğretim beşinci sınıf matematik dersinde akademik başarı ve hatırd tutma düzeyine etkisi. *Elementary Education Online*, 7(1), 174-187.

Yiğit, N. ve Bak, Z. (2005). Çoklu zeka kuramına göre yapılan planların uygulanmasında karşılaşılan güçlüklerle yönelik öğretmen görüşleri. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakóltesi*, 798-803.